

Tytuł: Sprawozdanie Eurojustu na temat handlu narkotykami – doświadczenia i wyzwania w dziedzinie współpracy sądowej

Data:

13.04.2021 r.

- Handel narkotykami jest w dalszym ciągu **bardzo lukratywnym rynkiem** na całym świecie, którego wartość szacuje się na **30 mld EUR** rocznie w samej tylko Unii Europejskiej. Ogólny wpływ na społeczeństwa ma dramatyczne konsekwencje dla opieki zdrowotnej, sprawowania rządów, gospodarki i innych obszarów dotkniętych pośrednio. Ma on również wpływ na organy ścigania i organy sądowe, które są przeciążone gwałtownym wzrostem liczby spraw dotyczących handlu narkotykami. Wiele państw członkowskich UE boryka się z trudnościami z przeznaczaniem wystarczających środków na walkę z wysoce elastycznymi zorganizowanymi grupami przestępczymi działającymi ponad granicami.
- Ponadto sieci przestępczości zorganizowanej działające w Europie korzystają z otwartych granic i wykorzystują złożoność wielu różnych ram prawnych w UE. Aby skutecznie przeciwdziałać tym okolicznościom, **organy sądowe** w UE i poza nią **skutecznie współpracują** – przy wsparciu **Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust)**. W nadchodzących latach można się spodziewać dalszego wzrostu liczby spraw przekazywanych do Eurojustu, co powinno zostać uwzględnione w planowaniu.
- W niniejszym sprawozdaniu przeanalizowano **doświadczenia** i **wyzwania** związane ze współpracą sądową w zakresie zwalczania handlu narkotykami. Zastosowana **metodyka** polegała na identyfikacji i analizie wybranych odpowiednich przypadków, w oparciu o praktyczne doświadczenia zdobyte dzięki wsparciu agencji w sprawach dotyczących handlu narkotykami w latach 2017-2020 (1838 przypadków). Analiza tych spraw składa się z sześciu rozdziałów.
- W sprawozdaniu zilustrowano pomoc, jakiej udziela Eurojust w celu sprostania wyzwaniom związanym z siedmioma często pojawiającymi się kwestiami, a mianowicie: nowe substancje psychoaktywne (NPS) i (pre-)prekursory, współpraca z państwami spoza UE (umowy o współpracy, punkty kontaktowe i nieformalna współpraca), dostawy kontrolowane, konflikt jurysdykcji, dochodzenia finansowe, śledzenie i odzyskiwanie mienia, europejski nakaz dochodzeniowy i handel narkotykami w środowisku cyfrowym.
- Na podstawie tej analizy i doświadczeń Eurojustu w zakresie współpracy sądowej w tej dziedzinie w sprawozdaniu zaproponowano i przedstawiono **najlepsze praktyki** dotyczące dochodzeń transgranicznych. Zawiera on **wnioski** i formułuje **zalecenia**, które można podsumować w następujący sposób.
 - Należy **kontynuować i wzmacniać wysiłki** UE na rzecz **stawiania czoła wyzwaniom prawnym** związanym z **nowymi substancjami psychoaktywnymi (NPS)** i prekursorami. Dopóki organy sądowe będą stały przed wyzwaniami operacyjnymi, Eurojust jest właściwą organizacją wspierającą sądownictwo.
 - Ciągła i wzmocniona współpraca z państwami spoza UE za pośrednictwem prokuratorów łącznikowych Eurojustu, punktów kontaktowych i innych sieci lub środków jest bardzo korzystna w wielu sprawach dotyczących handlu narkotykami, wykazując **wyraźny dodatkowy potencjał dla dochodzeń krajowych**. Zgodnie z najnowszą strategią UE na rzecz unii bezpieczeństwa i nową strategią antynarkotykową UE na lata 2021-2025 Eurojust z zadowoleniem przyjmuje i zdecydowanie popiera cel polegający na wspieraniu i zacieśnianiu współpracy z państwami spoza UE, na przykład poprzez zawieranie kolejnych umów o współpracy, rozwój sieci punktów kontaktowych i rozszerzanie współpracy z innymi instytucjami, agencjami i sieciami.

- Pomoc Eurojustu może mieć szczególną wartość dodaną w sprawach dotyczących **transgranicznych dostaw niejawnie nadzorowanych**, aby pomóc krajowym organom sądowym w pokonywaniu przeszkód wynikających z rozdrobnionego europejskiego krajobrazu prawnego, które należy wziąć pod uwagę przed wykonaniem dostawy niejawnie nadzorowanej i w jej trakcie. Należy rozważyć **większą harmonizację i szczegółowe uregulowanie tej czynności dochodzeniowej na szczeblu UE**, aby ułatwić współpracę sądową w tej dziedzinie.
- Aby uniknąć negatywnych reperkusji w równoległych dochodzeniach, takich jak kwestie związane z zasadą *ne bis in idem*, Eurojust oferuje swoją wiedzę fachową w przypadkach, w których może dojść do **konfliktu jurysdykcji**. **Wspólne zalecenie (lub wnioski)** można również w niektórych przypadkach uznać za cenną opcję, którą można wykorzystać do uzyskania bezstronnej opinii na temat dalszych działań.
- Dochodzenie finansowe w sprawach związanych z handlem narkotykami, a w szczególności zamrożenie, konfiskata i odzyskiwanie mienia, okazało się sprawą najwyższej wagi, biorąc pod uwagę ich wpływ na zorganizowane grupy przestępcze. Odpowiednie strony zachęca się do pełnego korzystania z **biur ds. odzyskiwania mienia, jednostek analityki finansowej (FIU)** i innych sieci. Eurojust wspiera praktyków na wszystkich etapach dochodzeń finansowych oraz w praktycznym wdrażaniu nowego **rozporządzenia w sprawie nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty** (rozporządzenie (UE) 2018/1805).
- **Europejska Sieć Sądowa ds. Walki z Cyberprzestępczością (EJCN)** jest ważnym podmiotem i zapewnia cenne wsparcie w walce z handlem narkotykami w darknetcie, na platformach wirtualnych lub za pomocą narzędzi komunikacji cyfrowej. Ponieważ dochodzenia te często wymagają szczególnej wiedzy nie tylko na szczeblu organów ścigania, ale także organów sądowych, zwłaszcza w sprawach transgranicznych, Eurojust **zachęca również praktyków do zwracania się do krajowych punktów kontaktowych EJCN** w odpowiednich sprawach.
- W odpowiednich sprawach dotyczących handlu narkotykami zdecydowanie zaleca się utworzenie **wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego**. Wbrew powszechnym obawom utworzenie wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego jest bardzo proste dla organów sądowych, ponieważ **Eurojust oferuje wsparcie na wszystkich etapach wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego**, udzielając pomocy w negocjowaniu, opracowywaniu, tworzeniu, administrowaniu i finansowaniu takiego zespołu.
- Pomimo obiecujących i pomyślnych wyników **centrów koordynacyjnych** Eurojustu (np. w dniach wspólnych działań mających na celu jednoczesne i skoordynowane aresztowania, przeszukanie i zajęcie), krajowe organy sądowe niezbyt chętnie zwracają się o utworzenie ośrodków koordynacji w sprawach dotyczących handlu narkotykami. W związku z tym Eurojust **zachęca organy wymiaru sprawiedliwości do częstszego korzystania z tego potężnego narzędzia w tej dziedzinie przestępczości**.
- **Wartość dodana wczesnego przekazania sprawy Eurojustowi** w rezultacie prowadzi do wzmocnienia międzynarodowej części wszelkich krajowych spraw dotyczących handlu narkotykami. W związku z tym Eurojust **zachęca organy zaangażowane w transgraniczne sprawy związane z handlem narkotykami** do skontaktowania się ze swoimi przedstawicielami krajowymi w celu jak najszybszego omówienia możliwości dostępnych w danym przypadku.